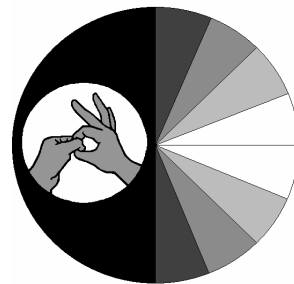


SYNHØR BLADET



LSHDB

Landsforbundet for Kombinert
Syns- og Hørselshemmede / Døvblinde



31 ÅRGANG

#1 2022

SynHør bladet er LSHDB's
medlemsmagasin og blir utgitt 6
ganger i året i trykt form, som
punktskrift, som lydfil og
tilgjengelig på nett på
www.lshdb.no

**OPPDATERINGER FRA ARBEIDET TIL
HAPTI-CO**

—
Bli med Dennis og Tanita til
«Kontrastenes land»

—
EN VINTERTUR TIL BEITOSTØLEN

MEDLEMSSKAP

MELD DEG INN I LSHDB

Www.lshdb.no
eller
Kontakt kontor@lshdb.no

KONTAKT OSS

Landsforbundet for kombinert syns- og hørselshemmede / døvblinde

Epost: kontor@lshdb.no
Nettside: www.lshdb.no
TLF: 22 41 34 24
Mobil: 95 94 93 57

BESØK OSS

ADRESSE:
Skippergata 33
0154 Oslo

DAGLIG LEDER:
Karin Andvig

ÅPNINGSTIDER:

Kontoret er åpent annenhver
onsdag, og hver torsdag og fredag.
Kontoret ligger i 5. etasje.

BLADET

TILGANG:

Kontakt kontor@lshdb.no for å få
tilgang på bladet i punkt, ren tekstfil
eller lydfil.

TRYKK:

Rycon AS
Opplag 280

REDAKTØR:

Kaisa Markhus
Tlf: 97151746
E-post: kaisa@lshdb.no

FORSIDEBILDE:

Utsikt fra mosegrodd berg utover vest-
landsfjord med omrisset av fjell i horisonten
Tatt av: Kaisa Markhus

STYRET

LEDER

Åshild Johansen
Tlf: 402 34 452
E-post: aashild.lovise@ebnett.no

NESTLEDER

Kari Kristine Engan
Tlf: 413 34 244
E-post: ka-k-eng@online.no

STYREMEDLEM

Bibbi Hagerupsen
Tlf: 960 46 065
E-post: bibbih@online.no

STYREMEDLEM

Marius Aasand Larsen
Tlf: 468 29 830
E-post: ml1004@icloud.com

STYREMEDLEM

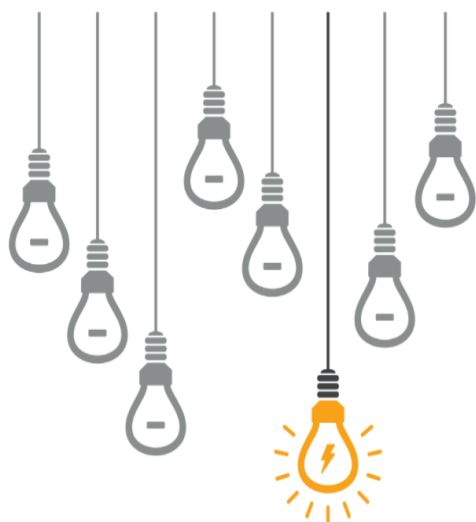
Ann Kristin Staberg
Tlf: 45054211
E-post: staberg1972.aks@gmail.com

1. VARAMEDLEM Dennis Thomassen

2. VARAMEDLEM Sissel H. Markhus

Innhold

Redaktøren	4
Styrets Hjørne	5
En vintertur til Beitostølen	7
«Hva er diskriminering og hva gjør det med oss?»	8
Innlegg: Om LDO og Diskrimineringsnemda	10
Sjakkhjørnet	12
Sterke inntrykk fra kontrastenes land	14
Oppdateringer fra arbeidet til Hapti-Co	18
Utdeling av legat	20
Innkalling til landsmøte 2022	21
Til Neste Gang	22



TIPSET:

Den siste dagen i februar markeres dagen for sjeldne sykdommer, også kalt sjeldendagen.

I år har Nasjonal kompetansetjeneste for sjeldne diagnoser gått sammen med Unge funksjonshemmede og Funksjonshemmedes fellesorganisasjon om å arrangere en digital samling som blir tegnspråktolket. Les mer og meld deg på hos www.ffo.no

Redaktøren

Hei alle medlemmer og lesere!

Jeg håper dere har hatt en god start på det nye året!

Vinteren startet med et skikkelig fint snøfall som ga oss en hvit jul og jeg fikk meg noen etterlengtede skiturer.

I dette nummeret kan du lese om Åshilds første tur med ski på beina etter mange år!

Jeg håper noen av dere inspireres av henne til å prøve noe som dere ikke har gjort på lenge, eller ta opp igjen en aktivitet som dere likte godt før.

Det er aldri for sent å starte igjen!

Det er også andre ting å inspireres av, som for eksempel den sterke og rørende historien som Dennis og Tanita deler fra sin tur til Moldova. Hatten av for disse to, og takk for at dere deler historien med leserne av SynHør bladet!

Med gjenåpningen av Norge ligger det godt an til flere sosiale sammenkomster og arrangementer i løpet av 2022.



Pass på å få med deg innkallingen til sommerens Landsmøte. Du finner den på nest siste side av bladet.

Samtidig må vi ikke glemme å fortsette med å ta godt vare på oss selv og de rundt oss i denne perioden fremover.

Jeg ønsker deg god lesing av dette nummeret og en god og lysere vinter fremover!

Vennlig hilsen
Redaktøren

KAISA MARKHUS | kaisa@lshdb.no

STYRETS HJØRNE

Av Åshild Johansen

Kjære medlemmer og støttemedlemmer

Jeg vil gjerne begynne med å ønske dere et riktig godt nytt år 2022, selv om det allerede er februar.

Jeg tenker mye gjennom det gamle året 2021 og alt som har skjedd i LSHDB. Jeg tenker også på alle medlemmene og hva vi har vært igjennom. Som dere vet så har pandemien fulgt oss helt til 2022 med både opp- og nedturer i forhold til smittetall, restriksjoner og lettelser. Det har vært vanskelig å planlegge da man ikke vet hva som vil skje neste måned eller neste uke.



Til tross for dette har LSHDB likevel klart å gjennomføre både møter, styreseminar, utflukter, landsmøte på Fornebu, og likepersonkurs med julebord i Asker. Det har vært veldig bra oppmøte dette året, og det var tydelig at mange medlemmer hadde et stort behov for å møtes til disse sosiale sammenkomstene.

LSHDB styret har vært aktivt med arbeidsgrupper, styringsgrupper og samarbeidsmøter. Noen av disse møtene ble gjennomført på Teams, og i perioder der smittetrykket var lavt møttes styret fysisk. I disse tilfellene fulgte vi selvsagt rådene om å desinfisere hender og holde 1 meter avstand.

Styret har jobbet tett sammen med Arbeids- og velferdsdirektoratet (NAV) og tolketjenesten. Dette er et viktig og kontinuerlig arbeid for LSHDB. Nye regler og regelendringer dukker stadig opp og det er derfor svært viktig og holde seg informert, men også å sikre en god kommunikasjon med NAV slik at man ivaretar brukernes interesser.

Vi har også fortsatt samarbeidet med FNDB, NDF og HLF om tolkesituasjonen som forblir et viktig tema. I oktober 2021 ble DBNSK



(Nordisk samarbeidsmøte for døvblinde) holdt via Teams. Møtet var veldig utfordrende da det var vanskelig å høre og se på det som ble sagt på skjermen. Alt gikk på engelsk og heldigvis hadde jeg gode tolker på stedet som gjorde at jeg fikk med meg det viktigste.

Nå er vi kommet godt ut i det nye året, og jeg har fortsatt håp om at vi kan fortsette med å planlegge og gjennomføre aktivitetene vi har på årsplanen til tross for pandemien. Det er blant annet planlagt sommertreff i Stavanger i uke 26, og denne gangen har jeg stor tro på at det blir gjennomført. Jeg vet det er mange medlemmer som savner dette tilbudet.

Vi kommer til å følge med på oppdateringene om restriksjoner og lettelser slik at vi er forberedt på om vi kan ha store samlinger slik som sommertreffet.

Uansett så skal ikke dette stoppe oss og det arbeidet vi gjør. Vi må fortsette å være flinke til å komme

oss ut i frisk luft, være i aktivitet, og møte andre medmennesker samtidig som man følger rådene og tar vare på helsa.

Jeg vil takke alle samarbeidspartene, instanser og ikke minst alle våre gode tolk-ledsagere som loser oss gjennom pandemien til aktiviteter, møter og så videre.

Med dette ønsker jeg dere en fin slutt på vinteren og husk å ta godt vare på hverandre.

Varm hilsen fra
Åshild Johansen,
Forbundsleder LSHDB



EN VINTERTUR TIL BEITOSTØLEN

Av Åshild Johansen

ENDELIG!

Etter 30 år uten ski på beina dro Aslaug og jeg til Beitostølen for å gå på ski. Før turen måtte jeg ut å kjøpe meg et par ski, så da gjorde jeg det. Jeg gruet og gledet meg til en skitur etter mange år, men min søster klarte å få meg med. Vel framme til en koselig leilighet slappet vi av litt før den store dagen. Første dagen var det ikke bra vær med mye vind så vi måtte vente til neste dag. Endelig kom den dagen da jeg skulle prøve de nye skiene.

Jeg var så skjelven på beina. Da jeg endelig fikk skiene på meg kunne jeg begynne å stabbe meg av gårde. Litt knall og fall i begynnelsen, men så kom jeg meg opp og av sted. Etter en liten stund ble jeg endelig god venn med skiene etter nesten hele mitt voksne liv uten ski på beina.

Det ble 4 dager med fine skiturer sammen med søsteren min. En herlig tur jeg anbefaler. Takk til søsteren min og mine gode tolk- ledsagere som loste meg gjennom skiløypene. For en fantastisk opplevelse!

Håper jeg får prøve skiene på igjen om ikke så lenge.

- Åshild -



«HVA ER DISKRIMINERING OG HVA GJØR DET MED OSS?»



Skrevet av Tormod Prytz

Det var tittelen på likepersonkurset som LSHDB holdt i forbindelse med årets julebord.

Stedet var som vanlig Scandic Asker Hotel, og oppholdet varte fra fredag lunsjtid den 19. november til etter frokost søndag 21. november.

Kursansvarlig var Kari Kristine Engan. Hun skjøttet sin oppgave på en hyggelig og ryddig måte. Hun klarte til og med å få folket på plass til rett tid etter pausene!

Først ut fredag etter lunsj var Ditte Emilie Hatlelid fra Norges Døveforbund. Emnet var: "Audisme - en innføring".

Deretter fulgte duoen Eva E. Skråmestø og Miranda Moen fra Norges Blindeforbund. Evas emne var: "Strukturell diskriminering - hvor ble det av rettssikkerheten?". Miranda presenterte prosjektet

"Diskriminering" som blindeforbundet har startet i samarbeid med Hørselshemmedes Landsforbund og Stopp diskrimineringen.

Lørdag var turen kommet til LSHDBs egne medlemmer. Berit Øie ble plaget av tekniske problemer, så hennes innlegg, "Tanker rundt begrepet diskriminering, med eksempler", måtte forkortes vesentlig. Det var synd! Men mye av skaden ble rettet med at Berit hadde delt inn forsamlingen i ni grupper og laget tretten gruppeoppgaver. Oppgavene er gjengitt i SynHør-bladet nr. 6 2021. Stor honnør til Berit for innsatsen!

Etter min mening bør gruppearbeid brukes mer i kursene. På den måten får flere luftet sine meninger. Mange har vansker med å ta ordet i store forsamlinger, og dermed går vi kanskje glipp av verdifulle innspill.

Vi forsøker å samle noen av kommentarene som kom fram i plenum etterpå. Det blir nok LSHDBs styre glad for.

Synnøve Nordeng fikk langt på vei ødelagt sitt innlegg på grunn av tidsnød. Men hun leverte liste over bøker som hun mente vi bør lese, så nå er det opp til oss å skaffe oss kunnskaper. Boklista finnes også i SynHør-bladet nr. 6 2021.

Bibbi Hagerupsen er døvblind og arbeider i døveforbundet. Hennes innlegg het "Minoritet i minoriteten og ansvar".

Så fulgte gruppearbeidet, og det fortsatte også etter lunsj. Deretter presenterte gruppene sine svar på oppgavene.

Julebordet er det ikke så mye å si om. Det var iallfall mer enn nok mat. Over femti medlemmer deltok, og med ledsagere og tolk/ ledsagere var vi over hundre til bords. Det må vel være rekord?

Ettersom mange "førstegangselgere" hadde valgt å delta i år, og det ikke ble tid til presentasjon under kurset, ble vi bedt om å presentere oss kort ved julebordet. Enkelte klarte dette på en svært underholdende måte!

Stor takk til alle sammen for et trivelig kurs og julebord!



INNLEGG:

Om LDO og Diskrimineringsnemnda

Av Berit R. Øie

Tema «diskriminering» er i vinden for tiden. Stiller du deg selv spørsmål om vi med kombinert syns- og hørselshemming / døvblindhet har opplevd en urettferdig og usaklig situasjon? Virker situasjonen diskriminerende?

Er du usikker, kan du kontakte LDO (Likestillings- og diskrimineringsombudet). På nettsiden www.ldo.no er det et eget kontaktskjema istedenfor e-post.

Telefon sentralbord: 23 15 73 00.
Åpningstiden for veiledningstjenesten er ukedager fra 9 til 15.
Grønt nummer: 800 41 556.

LDOs rådgivere kan gi deg gratis veiledning og vurdere om din opplevelse var diskriminerende eller ikke. Men rådgiverne selv sier at de har for lite kompetanse om funksjonshemmede generelt, og om døvblindhet spesielt.

Hvis du skal levere inn en klage om en diskriminerende opplevelse, så skal den leveres til diskrimineringsnemnda. Det anbefales å spørre LDO om veiledning før en eventuell klage

leveres inn.

Utdrag fra diskrimineringsnemndas nettsider:

Diskrimineringsnemnda er et nøytralt avgjøringsorgan som forholder seg til lov om likestilling og diskriminering. Det er gratis å få sin sak behandlet i nemda. Hvis du ønsker å bruke advokat, må du betale kostnadene til advokaten. Saksbehandlingstiden er seks til åtte måneder.

På nettsiden www.diskrimineringsnemnda.no finner du et eget elektronisk skjema hvis du ønsker å levere inn en klage. Nemda ønsker at all videre kontakt skjer digitalt, men dette er et ønske og ikke et krav.

Nemdas sekretariat tar imot klagen, og ser over papirene om saken er godt nok opplyst. Hvis ikke, spør de om mer dokumentasjon.

Begrepene nemda bruker er den som «klager», og motparten kalles «innklaget». Systemet som nemda bruker kalles kontradiktorisk topartsprosess. Det betyr at klager og innklaget har innsynsrett i saks-papirene. Det betyr også at begge

parter har rett til å komme med sine påstander og imøtegå motpartens påstander.

Som regel føres saksgangen skriftlig, der sekretariatet forbereder og setter oppsummering av klager og innklagedes kommentarer. Disse to partene får lese og kommentere påstandene i to runder. Til slutt samler sekretariatet alle dokumentene som nemda får.

Obs; det er viktig å vite at nemda kan avvise en klage, som for eksempel hvis saksforholdet er eldre enn tre år. Les gjerne mer om dette på nettsiden til diskrimineringsnemda.no.

Andre stikkord å tenke på kan være «Hva er diskriminering og trakassering?» eller «Hva kan jeg oppnå ved å klage?».

Avgjørelsen som blir fattet av nemda, gis til sekretariatet som videresender til klager og innklager. Videre anonymiserer sekretariatet saken som blir offentlig publisert i nyhetsavisen til Lovdata og LDO.

Telefon: 90 93 31 25.
Åpningstiden er 10 til 14 på hverdager.

E-post:
post@diskrimineringsnemda.no

Berit spurte en rådgiver ved LDO følgende spørsmål:
Hva menes med «dokumentasjon»?

Rådgiver ved LDO svarte at «Dokumentasjon er alt som kan dokumentere eller bevise det som har skjedd. Hvis du for eksempel kunne finne et overvåkningskamera som viste at du ble dyttet på gata, så ville det være dokumentasjon. I en sak om universell utforming vil et bilde kunne være dokumentasjon. Poenget er at det må være mer enn en påstand om at du har blitt diskriminert. Det må være et eller annet som gjør at det er grunn til å tro at det har skjedd diskriminering.».

Slik jeg oppfatter det, er det ikke nok å bare påstå sin egen fortelling, men viktig å vedlegge det som kan bekrefte mistanken om et diskriminerende forhold. For eksempel en e-post, en sms, et vitneutsagn eller lignende kan være en del av dokumentasjonen.

Jeg ønsker lykke til for dere som vil sende inn en klage.



SJAKKHJØRNET

Av Tormod Prytz.

Nordisk lagmesterskap i sjakk for synshemmede pleier å bli holdt annethvert år.

Arrangementet går på omgang mellom Norge, Finland, Sverige og Danmark.

Men vi var vel alle forberedt på at 2021 måtte utsettes eller avlyses. Utpå høsten kom det likevel invitasjon fra Sverige.

Mesterskapet var lagt til Lund, Hotel Elite Ideon, 26. - 28. november.

Det kolliderte med landsstyremøte i Norges Blindforbund, og dermed kunne to av våre beste spillere ikke bli med. En tredje og fjerde var også forhindret.

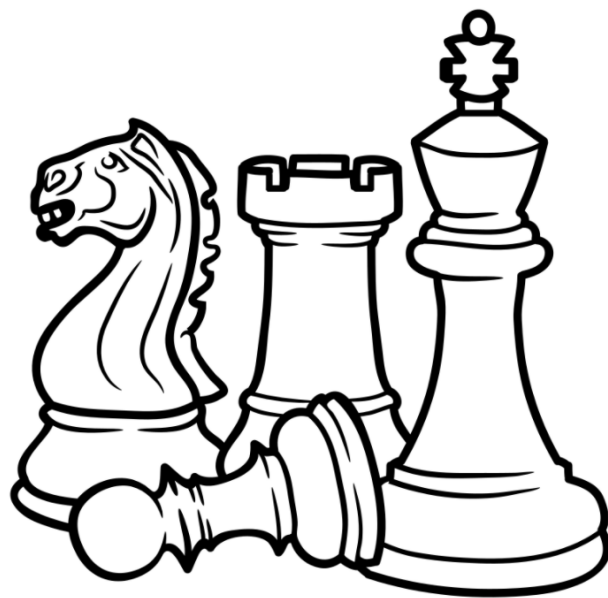
Norske synshemmedes sjakkforbund måtte "gå i kjelleren" for å finne mannskap til vårt 6-mannslag.

Seks mann ble vi nå ikke.

Vi skapte historie med å stille med fire menn og to kvinner!

Dessuten var tre av oss døvblinde! Men det er ikke slikt vi får medalje for.

Det første nordiske sjakkmesterskapet for synshemmede ble spilt i



Trondheim 1 oktober 1969.
Jeg har vært til stede ved alle mesterskapene, men aldri har det norske laget vært så svakt.

Mitt håp var at jeg skulle få lov til å være med - for eksempel ved 5. eller 6. bord.

Lagoppstillingen ble, stjerne ved de døvblinde:

1. Tormod Prytz,
2. Noah Helmersen Arnøy,
- * 3. Petter Smedsrud,
4. Camilla Hansen,
- * 5. Kari Kristine Engan,
- * 6. Arild Øyan.

Johs. Kjekken var lagleder.

Det gikk greit å ta tog fra Oslo til Lund. De som kom fra Trøndelag tok fly til Kastrup og ble hentet der med

buss.

Ikke alle døvblinde hadde fått tolk/ledsager. Noah hadde sin far med.

Yngstemann på laget var Petter. Han hadde nettopp fylt 14 år. Hans far kjørte bil fra Oslo.

Hotellet var en del av et digert bygg. Noen hadde oppdaget en heis som gikk til 18. etasje, men hotellets heis gikk bare til nr. 11.

Oppholdet var upåklagelig, men det er ikke lett å finne sammen på så stort område, så noen av oss savnet nok en prat med gamle kamerater. Ellers må jeg si at jeg ble rørt av at folk var så hjelpsomme! Og det gjaldt enten de var kjente eller fremmede!

Turneringslokalet var stort, lyst og luftig. Første runde ble spilt fredag kveld, annen runde lørdag formiddag og tredje runde lørdag kveld.

Resultatet ble nesten slik jeg hadde regnet med: Sverige vant med hele 16,5 poeng av 18 mulige!! Finland, Danmark og Norge fikk hver 6,5. Godt gjort av Finland, som bare kunne stille med fire mann!

På det nordiske sjakkmøtet søndag formiddag ønsket finnene at vi skulle gå over til 4-mannslag. Svenskene kunne tenke seg individuelle mesterskap med deltakere fra flere land, for

eksempel Island.

Danmark og Norge ville beholde mesterskapene som de er.

Neste nordiske blir spilt i Danmark i august 2023.

Våre resultater ble:

Tormod og Noah tapte alle sine partier.

Petter vant ett, spilte ett remis og tapte ett.

Camilla spilte to remiser og tapte ett.

Kari Kristine tapte to og fikk gratis poeng mot Finland.

Arild vant to og fikk ett gratis fra Finland.





STERKE INNTRYKK FRA KONTRASTENES LAND

Av Dennis og Tanita Thomassen

I slutten av september 2021, reiste vi en tur til Moldova, uten ledsager. Med kofferten full av gaver til både familie og funksjonshemmede barn satte vi kursen til det lille landet som ligger mellom Romania og Ukraina. Her har Dennis vokst opp og jeg (Tanita) har vært der til sammen 14 ganger. Vi skulle være der i tre uker for å gjennomføre et høstprosjekt i regi av organisasjonen Livets Rett som vi

selv har vært med å stifte, i tillegg besøkte vi familie og venner. Det ble også tid til litt shopping.

I løpet av turen møtte vi flere synshemmede som bor ute på den moldovske landsbygda og vi besøkte en døveskole i hovedstaden Chisinau. Her har vi valgt å dele tre møter som gjorde sterkt inntrykk på oss.

Moldova er et land med store kontraster, det merker man spesielt når man besøker de større byene.

Her er det store kjøpesentre, restauranter og fine bolighus, men bak fasaden er det også mye fattigdom og urettferdighet. Vin er en av de viktigste eksportvarene i landet og mange familier lager sin egen vin av druer de har dyrket selv. På landsbygda er fattigdommen mer tydelig, husene er slitte og mange mennesker er arbeidsledige.

BESØK PÅ DØVESKOLE

På internatskole nr. 12 i hovedstaden Chisinau går det ca. 70 barn, dette er en barne- og ungdomsskole for døve og hørselshemmede barn. Noen av elevene bor på internatet, mens andre drar hjem når skoledagen er ferdig. De fleste elevene på skolen behersker både tegnspråk og talespråk. I Moldova er det svært få tegnspråktolker, derfor er det mange som velger å bruke talespråket for å gjøre seg forstått. Mange av døveskolene er lagt ned og noen er i ferd med å legges ned siden den moldovske regjeringen ønsker å stenge alle spesialskoler for funksjonshemmede barn. Målet er å integrere dem i normalskolene, men disse har ikke noe system som kan ta imot dem. Det finnes ikke noe Statped. Det er få tegnspråklærere eller pedagoger som er spesialutdannet for å undervise synshemmede og døvblinde barn. For de døve har konsekvensene

blitt at mange sitter isolert hjemme uten skolegang. Ikke alle klarer å utvikle talespråk og da er det mange lærere som hevder at barna ikke er i stand til å lære noe. Dette er et resultat av at funksjonshemmede har vært nederst på rangstigen i Moldova i mange år. I stedet for å gi støtte til spesialskolene, velger myndighetene å stenge dem, for det er det de tror skjer i Europa.

Grunnet korona kunne vi ikke besøke barna inne på skolen, men vi møtte dem ute i skolegården. Det var tolk tilstede da vi var på besøk, og hun tolket det som ble sagt mellom oss og barna. De satte stor pris på besøket og ble veldig glade når de så alt vi hadde med til dem. De fikk brettspill, godteri, tegnesaker, vaskemidler, dopapir og noe smittevernutstyr. Rektoren ved skolen fortalte oss at det er stort behov for hørselsteknisk utstyr, høreapparatbatterier og lærere som behersker tegnspråk. Vi fikk ikke tillatelse til å ta bilder av barna, men vi tok ett par bilder fra uteområdet på skolen.

TO BLINDE SØSKEN FRA NORD-MOLDOVA

En av dagene vi var i Moldova, reiste vi til en landsby langt nord i landet. Her besøkte vi en familie med tre barn. Foreldrene er unge; pappa Anatoli er 30 mens mamma Valentina er 26 år gammel,

sammen har de barna Anatoli (8), Diana (7) og lille Aleksander på tre år. De to eldste barna er helt blinde, vi er usikre på om de har hørselstap og andre utfordringer også. Møtet med dem gjorde veldig sterkt inntrykk på oss.

Barna har aldri gått i barnehage og har bare tilbud om hjemmeskole én gang i uka. Begge har lite språk, men de kommuniserer gjennom sang, lyder og hendene sine. Diana blir kjent med nye mennesker ved å berøre dem, sette seg på fanget og være nær. Storebroren synger, lytter og bruker hørselen til å få med seg omgivelsene. Foreldrene fortalte at det er få slektninger som hjelper dem, besteforeldrene vil ikke passe barnebarna og de to søsknene har nesten ingen venner. Derfor betydde besøket vårt ekstra mye for det unge paret som gjør hva de kan for barna sine.

Moren gråt da hun fikk se voksne blinde som lever et selvstendig liv. Faren spurte hvordan vi hadde mistet synet. Det er ikke noe hjelpeapparat som har lært dem hvordan de skal bistå sine blinde barn i en verden hvor synet er den viktigste sansen for mange.

Vi vil fortsette med å hjelpe denne familien, både med erfaringer, oppmuntring, praktiske tips, punktskriftoplæring og noe materiell støtte.

Tanita og Diana fikk spesielt god

kontakt gjennom berøringssansen, de ga hverandre en god klem før gjestene fra Norge måtte dra.

GUTTEN SOM KALLER DENNIS FOR PAPPA

For fem år siden møtte vi Peter for første gang. Da var han sju år, bodde sammen med moren og hadde ingen mulighet til skolegang.

Grunnet morens psykiske helse, har Peter hatt en tøff oppvekst. Familien er fattig og Peter fikk ikke gå på blindeskolen i hovedstaden fordi han slet med å bevege seg. Peter og Dennis ble gode venner fra første gang vi møtte den livsglade gutten som ville kalle Dennis for pappa siden hans egen pappa var død.

I oktober møttes Dennis og Peter igjen. 13-åringen har ikke hatt noen skolegang og er isolert i hjemmet sitt sammen med moren som også er synshemmet. De to guttene ble veldig glade for å se hverandre igjen. Peter ville ikke at Dennis skulle dra fra ham igjen.

Disse tre sterke møtene har satt dype spor i oss. Vi opplevde mye mer enn dette, men kanskje vi deler mer en annen gang.

Vi ønsker alle SynHør-bladets lesere en fortsatt fin vinter.



**«Peter ville ikke at
Dennis skulle dra fra
ham igjen.»**

OPPDATERINGER FRA ARBEIDET TIL HAPTI-CO

Skrevet av Kathrine, Hildebjørg og Inger Lise

Vi var så heldige å få støtte av Stiftelsen Dam til å lage en app som skulle inneholde de grunnleggende haptiske signalene.

Vi har fått mange tilbakemeldinger fra de som ville lære å bruke systemet at boken «Haptisk kommunikasjon» ikke var tilgjengelig for alle. Derfor ville vi lage en app slik at vi kunne få de haptiske signalene tilgjengelig på flere måter. I appen kan man finne både bilde, video, tekst og lydfil som viser og beskriver utøvelsen av signalene. Det blir på en måte en ordbok.

Vi har også laget en versjon på engelsk. Det er også grunnen til at navnet vi ønsket på appen, «Haptisk i lomma», ikke er navnet man må søke på for å finne appen. Vi oversatte tittelen til «Haptics: pocket edition». Målet var at begge navnene skulle med, men det skjedde ikke slik. Vi hadde en flott samarbeidspartner i Appmakerstore, men hun er stasjonert i Hviterussland og kommunikasjonen skjedde via mail

og på engelsk.

Så vil du laste ned appen i Appstore eller Googleplay må du skrive det engelske navnet. Vi har fått mange gode tilbakemeldinger på appen, og det er mange som har lastet den ned både i Norge og andre land. Det er vi veldig glade for. Det er godt å kunne få dette gode hjelpemiddelet ut til de som vil lære det og bruke det.

Ettersom korona gjorde sitt inntog akkurat da vi skulle starte med arbeidet, fikk vi plutselig ganske mye bedre tid enn vanlig, så prosjektet ble ferdig et halvt år før estimert tid.

Vi hadde planlagt lansering på LSHDB sitt likemannskurs i november 2020, men siden appen var ferdig før, og ingen arrangementer ble gjennomført på den tiden, bare slapp vi ut appen når den var ferdig.

Vi hadde et godt samarbeid med LSHDB og medlemmer som ga oss tilbakemeldinger underveis. Det er vi takknemlig for.

Det er også andre prosjekter Hapti-co har drevet med under korona-tiden, så vi deler litt om det her.

Sommeren 2021 hadde vi et samarbeid med Blindeforbundet og Kristin Berg. Det resulterte i en informasjonsfilm om Haptisk kommunikasjon. Den finner du på [Blindeforbundet.no](https://www.blindeforbundet.no) og filmen heter «Haptisk kommunikasjon - et nyttig verktøy for synshemmede».

Om du, din familie, eller andre i din krets trenger mer informasjon om hva haptisk kommunikasjon er, anbefaler vi denne filmen.

Her er IP-adressen til filmen:
<https://www.youtube.com/watch?v=O9OZXwEBcWo>

Vi skulle også samme år hatt ett prosjekt sammen med Eikholt som vi har kalt «Haptisk og førerhund». Dette ble utsatt på grunn av korona, men er nå i gang.

Vi har gjennomført et pilotkurs, der vi samlet erfaringer og testet ut signaler og systemer. Vi skal ha et par dager i uke 8 for å fortsette arbeidet. Der har vi flere som har førerhund og har testet ut haptiske signaler i dette samarbeidet, i tillegg til at vi også har invitert alle førerhundskolene, hvor noen av de har meldt sin ankomst.

Etter disse dagene skal Eikholt ved Cathrine Timm Sundin og Hapti-co samarbeide for å lage et hefte og et kursopplegg. Kurset er allerede i Eikholt sin kurskatalog og skal ta plass i april 2022.

Vi har også gjennomført et

sertifiseringskurs for to nye kursinstruktører. Disse vil i hovedsak holde kurs på sin arbeidsplass, men kan også være med oss ut å holde kurs.

Vi håper den spesielle tiden med Korona vi har vært inne i snart er over og at kurs igjen kan gjennomføres på normalt vis. Vi har hatt noen kurs for Blindeforbundet denne tiden, men under strenge smitteverntiltak. Noe som kan være en utfordring med et system som krever berøring.

I 2019 innledet vi et samarbeid med det spanske døvblindeforbundet; FACOSIDE, og den Europeiske døvblinde union; EDBU, med mål om å kartlegge haptisk kommunikasjon i Europa og eventuelt videre bidra til etablering av haptisk kommunikasjon som en kommunikasjonsform i de landene som ikke har det systematisert enda.

Dessverre har prosjektet blitt veldig forsinket på grunn av korona, men det er gjennomført en første del av kartlegging av situasjonen i Europa.

Første del besto av å lære oss hvilke land som kjenner til og bruker haptiske signaler eller andre lignende systemer. Vi håper å jobbe videre med dette prosjektet også i 2022.

Vi benytter muligheten til å ønske dere alle et godt 2022!

Legat

Solveig og Hans Ovin Andreassens stiftelse

Solveig og Hans Ovin Andreassens stiftelse til støtte for blinde og svaksynte annonserer utdeling av legat:

Legatporsjoner utlyses til støttetiltak for blinde/svaksynte enkeltpersoner eller foreninger som ivaretar blinde og svaksyntes ve og vel.

Tildelinger vil være i størrelsesorden 5/10.000 og utdeles den 19. April dette år.

Begrunnet søknad med dokumentasjon av synstap og svak økonomi bes sendt innen 14. Mars, til:

BLINDEMISSIONEN IL,
v/ Gustav Borch-Nielsen,
Postboks 15 Lambertseter,
1101 Oslo

INNKALLING TIL LANDSMØTE 2022

For LSHDB's styre v/ Åshild Johansen

LSHDB innkaller med dette til Landsmøte tirsdag den 28. juni 2022, kl. 09.00, under vårt sommertreff i Stavanger på Clarion Hotel Energy i tiden 27. juni – 3. juli 2022.

Innkommne saker fra medlemmer som skal behandles på landsmøtet, må være oss i hende senest 25. april 2022.

Invitasjon med foreløpig program for årets sommertreff vil bli sendt ut i løpet av mars.

Det er valg ved landsmøte. Valgkomiteen består av:
Leder: Marie Drægne. Medlemmer: Inger Kristin Hauge og Juliane Eftevåg. Vara er Gry Nilsen.

Landsmøtepapirer blir sendt til påmeldte innen 25. mai 2022.

Valg på sentralstyret:
Kari K Engan og Marius A Larsen er ikke på valg og har to år igjen av vervet.
Åshild Johansen, Bibbi Hagerupsen, Ann Kristin Staberg, Sissel Markhus og Dennis Thomassen er på valg.

Dette betyr at det skal velges leder for 2 år, to styremedlemmer for 4 år samt to varamedlemmer for 2 år.

For LSHDBs styre,
v/Åshild Johansen, forbundsleder



FRIST FOR INNSEENDING AV STOFF TIL NESTE NUMMER: 07. APRIL (OG GJERNE LITT FØR)

TIL NESTE GANG



20. FEBRUAR

Verdensdagen for sosial rettferdighet

21. FEBRUAR

Internasjonal morsmål dag

28. FEBRUAR

Internasjonal dag for sjeldne diagnoser (Sjeldendagen) -
digital paneldebatt på ffo.no!

01. MARS

Internasjonal dag mot all diskriminering

03. MARS

Verdens hørselsdag—et globalt initiativ fra
verdens helseorganisasjon

08. MARS

Den internasjonale kvinnedagen

07. APRIL

Verdens helsedag

Ca 15. APRIL

Neste nummer av SynHør bladet havner i postkassa



Bakketeigen 51
3570 ÅL
Tlf. 32 08 26 00



Andebu Sentrum 1
3162 ANDEBU
Tlf. 33 43 88 00

**Ramse
Malerservice AS**

Vatnestrømveien 3
4730 VATNESTRØM
Tlf. 902 70 738



Aslak Bolts gate 48
2316 HAMAR
Tlf. 62 52 34 80

**Mirawa
Restaurant Lin
Hu Zhang**

Schwenckegata 1
3015 DRAMMEN
Tlf. 32 83 65 85

interoptik
Optiker Ramstad

Din leverandør av merkevarer



Torg gt.21 - Sortland | Tlf. 76 12 21 62

EGGER
OPTIKK

Storgaten 33
4370 EGBERSUND
Tlf. 51 49 07 78



**BETANIE
HOSPITAL**
SKIEN
Bj. Bjørnsonssgt. 6
3722 SKIEN
Tlf. 35 90 07 00

Eina Almenning

Einavegen 1942
2843 EINA
Tlf. 61 15 94 50

Fagernes Optiske AS

Jernbanevegen 6 • 2900 Fagernes
61 36 02 86 • fagernes.optiske@allianceoptikk.no



**DRAMMEN KJØLL
OG FRY AS**
KULDEENTREPRENØR
Drammen: Tlf.: 32 83 16 88 • www.dkf.no
Avd. Kongsberg: Tlf.: 32 76 43 00 • magne@dkf.no

JAG
er som du.

Schweigaardsgate 14
0134 OSLO
Tlf. 962 09 666

RETURADRESSE

LSHDB (Landsforbundet for kombinert
Syns- og Hørselshemmede / Døvblinde),
SKIPPERGATA 33
0154 OSLO

LSHDB SENTRALSTYRE 2021-2022

FORBUNDSLEDER

Åshild Johansen

NESTLEDER

Kari Kristine Engan

STYREMEDLEMMER

Bibbi Hagerupsen
Ann Kristin Staberg
Marius Aasand Larsen

VARAMEDLEMMER

Sissel H. Markhus
Dennis Thomassen